

ÇALGI ÇALIŞMAYA İLİŞKİN TUTUM, BİREYSEL ÖZELLİKLER VE PERFORMANS DÜZEYİ İLİŞKİLERİ

Sabahat ÖZMENTEŞ

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Antalya

Gökmen ÖZMENTEŞ

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü, Antalya

Özet

Bu çalışmanın amacı, çalgı eğitiminde öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutumları ile bireysel özellikleri ve performans düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu bağlamda Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum Ölçeği araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 2006-2007 öğretim yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği A.D'nda, Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Lisans Bölümü'nde, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği A.D'nda ve Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Lisans Bölümü'nde öğrenim gören 380 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucundan öğrencilerin, çalgı çalışmaya ilişkin tutumları onların yaşlarına ($p < .05$), günlük çalgı çalışma sürelerine ($p < .001$) ve okumakta oldukları okula göre ($p < .001$) önemli farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çalgı Eğitim, Tutum, Performans

THE RELATIONSHIPS BETWEEN ATTITUDES TOWARD INSTRUMENT PRACTICE, CHARECTERISTICS OF INDIVIDUALS AND PERFORMANCE

Abstract

The purpose of this study to determine the relationships between attitudes towards instrument practicing, individual charecteristics and performance. The sample of the study are 380 students who are attending Hacettepe and Dokuz Eylül Universities Conservatoires, Dokuz Eylül and Gazi University Faculty of Education Music Department in 2006-2007 academic year. The Attitude Scale is developed by the researcher and the findings had shown that there are important differences between students' attitudes towards instrument practice and ages. ($p < .05$), the amount of practice time ($p < .001$), and the schools ($p < .001$).

Keywords: Instrument Education, Attitude, Performance

1. Giriş

Sosyal psikolojinin önemli başlıklarından biri olan tutum; alanyazında, bireylerin davranışlarına yön verebilen psikolojik bir öge olarak tanımlanmaktadır. (Bain, 1930; Phillips, 2003). Allport (1935), tutumları belirli bir yönde davranmaya hazırlık ya da eğilim olarak görmekte ve davranışa ilişkin bilgiler taşıdığına inanmaktaydı. (Allport, 1935; Tavşancıl, 2002: 65'deki alıntı). Doob (1947) ise tutumun bir bireyin nasıl davranacağı üzerinde etkili olduğuna değinmiş, ancak davranışı olduğu gibi içermediğini belirtmişti (Doob, 1947; Tavşancıl, 2002: 66'daki alıntı). Bu tanım ve yaklaşımlardan tutumların bireylerin davranışlarının ne yönde olabileceğine ilişkin veriler taşıdığı sonucunu çıkarmak olasıdır. Bununla birlikte alanyazında, tutumlarla davranışlar arasındaki ilişkinin sanıldığı gibi güçlü olmadığına ilişkin bir birikim de mevcuttur. Örneğin; Noll ve Scannell (1972) tutum ölçekleri puanları ve davranışlar arasında .50 ve .60 düzeyinde bir korelasyon olduğu sonucuna varmışlardır (Noll ve Scannell, 1972; Wapnick, 1976:6'daki alıntı). Onlara göre, bu sonuç, yakın bir ilişkiyi içermemekle birlikte eğilimleri belirlemek açısından önemlidir. Benzer bir yaklaşımla Fishbein (1965) de tutumlarla davranışlar arasındaki ilişkinin zayıflığına vurgu yapmaktaydı (Fishbein, 1965; Wapnick, 1976: 9'daki alıntı). Fishbein (1965), bir kişinin bir objeye ilişkin tutumunun o objeye ilişkin davranışının kesin bir göstergesi olacağını gösteren bir kanıtın olmadığından bahsetmiştir. Bununla birlikte tutumlarla davranışlar arasındaki ilişkinin boyutuna ilişkin bu iki farklı yaklaşımın içerdiği çelişki, tutumların özellikle eğitim psikolojisi alanında sıklıkla ele alınan bir değişken olmasını engellemiştir.

Tutumlar müzik eğitiminde de gerek bağımlı, gerekse de bağımsız değişken olarak, farklı değişkenlerle birlikte ele alınmakta ve özellikle de müziksel gelişim, başarı gibi değişkenlerle ilişkilendirilerek incelenmektedir (Glen, 2002; Lacroix, 2002; Liddell, 1977; Noble, 1976; Phillips, 2003; Radocy, 1986; Rainey, 2002; Swanwick ve Lawson, 1999; Stein, 2002; Vander Ark et al, 1980; Bilen, 1995; Özmenteş; 2005). Bu araştırmalarla elde edilen birikimler, müzik eğitimi alanında öğrencilerin tutumlarının müzik eğitimi sürecindeki dolaylı ya da doğrudan etkilerini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin müziğe ilişkin tutumlarının geliştirilmesi gerektiğini, aksi takdirde olumsuz tutumların bir müzik eğitimi programını hızla ve derinden hasara uğratabileceğini belirten Mullins (1984), tutumların müzik eğitimindeki yerini önemle vurgulamıştır. Fiziksel, zihinsel, duyuşsal ve sosyal açılardan oldukça karmaşık insan etkinliklerini içeren müzik eğitimi sürecinde başrolde olan öğrencinin, kendisiyle ilgili algıları günümüzde iyice önem kazanmıştır. Özellikle de öğrencilerin, çalgı çalışma öncesi hazırlık ve performans denetim evrelerinde önemli belirleyiciler olan tutumları içeren çalışmaların sayısı araştırıldığı kadarıyla azdır. Bu bağlamda ilgili alanyazına kaynaklık oluşturmak ve çalgı öğrencilerinin çalgı çalışmaya ilişkin tutumları ile bireysel özellikleri ve çalgı performans düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutumları onların,
 - a) Yaşlarına,
 - b) Cinsiyetlerine,
 - c) Bireysel çalgılarına,

- d) Günlük çalgı çalışma sürelerine,
 - e) Çalgı deneyimlerine,
 - f) Okumakta oldukları okula göre önemli farklılıklar göstermekte midir?
2. Öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutumları ile onların bireysel çalgı başarı puanları arasında önemli bir ilişki var mıdır?

2. Yöntem

Araştırma, ilişkisel tarama modelindedir. İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2002:81).

Araştırmanın evrenini 2006-2007 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'nde okumakta olan müzik öğretmeni adayları ve konservatuvar lisans bölümü öğrencileri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi'nde okumakta olan müzik öğretmeni adayları ve Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı lisans bölümü öğrencilerinden oluşan 250'si kız, 130'u erkek toplam 380 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada ayrı bir örneklem seçme yoluna gidilmemiş evrenin tümüyle çalışılmıştır.

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum Ölçeği (ÇÇİTÖ) ile toplanmıştır. Bu ölçeğin geliştirilme aşamasında öncelikle konuyla ilgili literatür taranmış, tutum ve müzik eğitimi araştırmalarında kullanılan çeşitli tutum değişkenleri araştırılmıştır. Bundaki amaç çalgı çalışmaya ilişkin tutumların diğer tutumlarla karışmamasını sağlamak ve böylelikle ölçeğin iç geçerliğini yüksek tutmaktır. Maddelerin oluşturulması öncesinde ve literatür taraması sonucunda çalgı çalışmaya ilişkin tutumlarla ilgili olabilecek araştırma ve ölçeklere başvurulmuştur. Bunun sonucunda Yoder-Whites (1994) tarafından geliştirilen ($\alpha=.54$) ve Lacroix (2003) tarafından yenilenen *Music Attitudes Profile* ($\alpha=.90$) isimli ölçek, Bilen'e (1995) ait *Müzik Tutum Ölçeği* ($\alpha=.79$) ve Özmentes'e (2004) ait *Müzik dersine İlişkin Tutum Ölçeği* ($\alpha=.86$) incelenmiştir. Piyano alanında görev yapan iki öğretim üyesi, viyolonsel alanında görev yapan bir öğretim üyesi, viyola alanında görev yapan bir öğretim üyesi, ve müzik teorisi ve işitme alanında görev yapan bir öğretim üyesinden alınan uzman görüşleri doğrultusunda 50 maddelik ilk ölçek 5 maddesi elenerek 45 maddeye düşürülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiştir. Faktör analizi sonucunda 29 maddeye düşen ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $\alpha=.95$ 'dir. Ölçekte tutulan maddelerin madde ölçek korelasyonları .50 ve üzerindedir. Böylelikle 28 maddeden oluşan ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $\alpha=.95$ olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin iki yarı güvenilirliği Spearman Brown formülüne hesaplanmış ve $r:.93$ olarak bulunmuştur.

3. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ilk sorusunda öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeyleri ve bireysel özellikleri arasındaki ilişkilerin önemli farklılık gösterip göstermediği ifade edilmişti. Buna göre, öğrencilerin yaşlarına göre çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin önemli farklılık gösterip göstermediğinin anlaşılması amacıyla, Çalgı ÇÇİTÖ'nden elde edilen puanlar kullanılarak tek yönlü varyans çözümlemesi yapılmıştır. İlgili bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Çözümlemesi Sonuçları

Ölçek	VK	KT	KO	SD	F	Önem Denetimi
ÇÇİTÖ	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	2875.37 112203.07 115078.45	1437.68 297.62	2 377 379	4.831	.008* Önemli

*(p<.05)

Tablo 1.'de görüldüğü üzere, yapılan tek yönlü varyans çözümlemesi sonucunda elde edilen p değeri (.008) .05'den küçük olduğundan öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin onların yaşlarına göre önemli farklılık gösterdiği anlaşılmıştır (p=.008<.05). Bu farklılığın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Scheffe testi sonuçları Tablo 2.'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum Puanlarına Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Yaş	17-19 yaş	20-22 yaş	23 yaş ve üzeri
17-19 yaş (n=130) (X=105.93)			Fark Önemli*
20-22 yaş (n=211) (X=100.00)			
23 yaş ve üzeri (n=39) (X=74.23)			

*(p<.05)

Scheffe testi sonucunda, 17-19 yaşlarındaki öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin, 23 ve üzeri yaştaki öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerine göre önemli ölçüde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin önemli farklılık gösterip göstermediğinin anlaşılması amacıyla, ÇÇİTÖ'ne yapılan t-testi sonucunda elde edilen p değeri (.398) .05'den büyük olduğundan öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin onların cinsiyetlerine göre önemli farklılık göstermediği anlaşılmıştır (p=.366>.05).

Öğrencilerin bireysel çalgılarına göre çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin önemli farklılık gösterip göstermediğinin anlaşılması amacıyla ÇÇİTÖ'ne yapılan tek yönlü varyans çözümlemesi sonucunda elde edilen p değeri (.175) .05'den büyük olduğundan öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin onların bireysel çalgılarına göre önemli farklılık göstermediği anlaşılmıştır (p=.175>.05).

Öğrencilerin günlük çalgı çalışma süresine göre çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin önemli farklılık gösterip göstermediğinin anlaşılması amacıyla, Çalgı Ç-

lışmaya İlişkin Tutum Ölçeği'nden elde edilen puanlar kullanılarak tek yönlü varyans çözümlemesi yapılmıştır. İlgili bulgular Tablo 3.'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Günlük Çalgı Çalışma Sürelerine Göre Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Çözümlemesi Sonuçları

Ölçek	VK	KT	KO	SD	F	Önem Denetimi
ÇÇİTÖ	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	33324.27 81754.18 115078.45	11108.09 217.43	3 376 379	51.08	.000* Önemli

*($p < .001$)

Tablo 3.'te görüldüğü üzere, yapılan tek yönlü varyans çözümlemesi sonucunda elde edilen p değeri (.000) .001'den küçük olduğundan öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin onların günlük çalgı çalışma sürelerine göre önemli farklılık gösterdiği anlaşılmıştır ($p = .000 < .001$). Bu farklılığın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Scheffe testine ait bulgular Tablo 4.'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Günlük Çalgı Çalışma Sürelerine Göre Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum Puanlarına Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gün. Çal. Sür.	1 saatten az	1-2 saat	3-4 saat	5 saat ve üstü
1 saatten az (n=64) (X=87.01)		Fark Önemli*	Fark Önemli*	Fark Önemli*
1-2 saat (n=162) (X=99.19)				
3-4 saat (n=121) (X=109.00)				
5 saat ve üstü (n=33) (X=120.87)				

*($p < .001$)

Scheffe testi sonunda, günlük çalışma süreleri 1-2 saat, 3-4 saat ve 5 saat üzeri olan öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin, günlük çalgı çalışma süreleri 1 saatten az olan öğrencilere göre önemli ölçüde daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Öğrencilerin çalgı deneyimlerine göre çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin önemli farklılık gösterip göstermediğinin anlaşılması amacıyla ÇÇİTÖ'ne yapılan tek yönlü varyans çözümlemesi sonucunda elde edilen p değeri (.516) .05'den büyük olduğundan öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin onların çalgı deneyimlerine göre önemli farklılık göstermediği anlaşılmıştır ($p = .516 > .05$).

Öğrencilerin okudukları okula göre çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin önemli farklılık gösterip göstermediğinin anlaşılması amacıyla ÇÇİTÖ'nden elde edilen puanlar kullanılarak tek yönlü varyans çözümlemesi yapılmıştır. İlgili bulgular Tablo 5.'te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Okudukları Okula Göre Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Çözümlemesi Sonuçları

Ölçek	VK	KT	KO	SD	F	Önem Denetimi
Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum Ölçeği	Gruplararası Gruplarıçi Toplam	8804.60 106273.85 115078.45	2934.86 282.64	3 376 379	10.384	.000* Önemli

*($p < .001$)

Tablo 5.'te görüldüğü üzere, yapılan tek yönlü varyans çözümlemesi sonucunda elde edilen p değeri (.000) .001'den küçük olduğundan öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin onların okudukları okula göre önemli farklılık gösterdiği anlaşılmıştır ($p = .000 < .001$). Bu farklılığın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Scheffe testine ait bulgular Tablo 6.'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Okudukları Okula Göre Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum Puanlarına Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Okul	Buca Eğitim Fak.	Gazi Eğitim Fak.	D.E.Ü. Dev. Kons.	H. Ü. Ank. Dev. Kons
Buca Eğitim Fak. (n=94) (X=100.52)			Fark Önemli*	
Gazi Eğitim Fak. (n=148) (X=97.55)			Fark Önemli*	Fark Önemli*
D.E.Ü. Dev. Kons. (n=55) (X=110.27)				
H. Ü. Ank. Dev. Kons. (n=83) (X=106.80)				

*($p < .001$)

Scheffe testi sonunda, Buca Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerine göre, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği A.D. öğrencilerinin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerinin, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeylerine göre önemli ölçüde daha düşük olduğu görülmüştür.

Araştırmanın ikinci sorusunda öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeyleri ve performans düzeyleri arasındaki ilişkilerin önemli farklılık gösterip göstermediği ifade edilmişti. Buna göre öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar ile çalgı başarı notları arasındaki korelasyona bakılmış ve çalgı çalışmaya ilişkin tutum düzeyleri ile çalgı performans düzeyleri arasında .31 düzeyinde ($p < .01$) pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür.

4. Sonuç

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin, çalgı çalışmaya ilişkin tutumları onların yaşlarına ($p < .05$), günlük çalgı çalışma sürelerine ($p < .001$) ve okumakta oldukları okula göre ($p < .001$) önemli farklılıklar göstermekteyken, cinsiyetlerine, bireysel çalgılarına ve çalgı deneyimlerine göre önemli farklılıklar göstermemektedir ($p > .05$). Bu bulgu, O'Neill'in (1999), güdüsü daha yüksek öğrencilerin çalgı çalışma sürelerinin daha yüksek olduğunu gösteren araştırma bulgusu ile benzeşmektedir. Öğrencilerin çalgı çalışma sürelerinin artmasında çalgı çalışmaya ilişkin tutumların olumlu yönde etkisi olduğu söylenebilir. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının ve konservatuvar öğrencilerinin çalgı çalışmaya ilişkin tutumları önemli farklılık göstermektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin çalgı çalışmaya ilişkin tutum puan ortalamaları 110.27 ile en yüksek düzeyde iken, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği A. D öğrencilerinin tutum ortalaması 97.55 ile en düşük düzeyde kalmıştır. Öğrencilerin çalgı çalışmaya ilişkin tutumlarının, okunan okula göre önemli farklılık göstermesinin altında yatan etkenler, öğrencilerin içsel güdülenme ve hedef yönelimi açılarından da farklılıklara sahip olmalarından kaynaklanabilir. İçsel güduları yüksek olan öğrencilerin, uzun süreli çalışabilme ve yoğunlaşabilme açılarından içsel güduları düşük olan öğrencilere oranla farklılık gösterdiği daha önce belirtilmişti (Bembenutty ve Zimmerman, 2003: 7). Bununla birlikte, hedef yönelimi, bir kişinin kendi faydası doğrultusunda öğrenme sürecine değer biçmesi olarak tanımlanmıştır (Zimmerman, 2002). Konservatuvar öğrencilerinin çalgı çalma becerisine öğretmen adaylarından daha fazla değer vermelerini düşünmek yanıltıcı olmayabilir. Çünkü, çalgı becerisini öğretmenlik mesleğinde bir araç olarak düşünülürken, konservatuvar öğrencisinin tek hedefi olarak görülebilir. Bu iki kurumda okuyan öğrencilerin çalgı çalışma sürecine bu şekilde yaklaşmaları, tutum ve güdülerini etkileyen temel etkenler olarak düşünülebilir. Çalgı çalışma sürecinde öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde geliştirilmesi için öğretim elemanlarının yalnızca çalgı tekniği ve eğitimi konusunda değil, gelişim psikolojisi başta olmak üzere pedagojik formasyona sahip olmaları gerekmektedir. Çalgı çalışma süreci hakkında ileride yapılacak araştırmalarda, tutum dışındaki duyuşsal özelliklere yer verilmelidir. Çalgı eğitiminde önemli yer tutan güdünün çalgı çalışma sürecindeki önemi derin bir şekilde araştırılmalıdır. İçsel ve dışsal güdünün öğrencilerin çalgı performans düzeyleri üzerindeki yordama gücü araştırılmayı beklemektedir. Ülkemizde çalgı eğitimi veren kişileri yetiştiren temel kurumlar olan konservatuvar ve müzik öğretmenliği anabilim dallarındaki lisansüstü eğitim programlarında öğrenciler, çalgı çalmanın temel pratikleri kadar, çalgı eğitiminin nitelikli yapılabilmesi için gerekli temel kuram ve uygulamalara yoğunlaşmalıdırlar. Bu noktada, farklı hedefler için öğrenci yetiştiren bu iki kurumun hedef birliği yapması sağlanmalıdır. Çünkü günümüzde, müzik eğitimi kurumlarındaki öğretmenlerin büyük çoğunluğunu konservatuvar ve müzik öğretmenliği anabilim dallarından mezun kişiler oluşturmaktadır. Çalgı eğitimciliği noktasında birleşen bu kişilerin, performans düzeylerinin farklı olması normal karşılanmalıdır. Ancak, çalgı eğitimcisi olarak, birbirlerinden çok farklı yaklaşım ve tutum sergilemeleri olumlu bir durum olarak yorumlanmamalıdır. Çalgı eğitimcilerinin kendilerine özgü yaklaşımları olabilir. Fakat, bu farklılıkların meslektaşların yaklaşımları arasında çok büyük uçurumlara yol açmasının önüne geçilmelidir.

5. Kaynaklar

1. Bembenutty, H.; Zimmerman, B. J. (2003). The Relation of Motivational Beliefs And Self-Regulatory Processes To Homework Completion And Academic Achievement. **American Educational Research Association Toplantısında Sunulan Bildiri.**
2. Bilen, S. (1995). İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve Güdüsel Süreçler Üzerindeki Etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
3. Glen, N. L. (2002). Twenty-Six Years Ago And Now: Attitudes And Beliefs About Music Education. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Northern Colorado Üniversitesi, A.B.D.
4. Karasar, N. (2002). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
5. Lacroix, S. E. (2002). The Effect of An Intergrated Curriculum on Fourth Graders' Achievement In And Attitude Toward Music Instruction. Doktora Tezi, Rhode Island Üniversitesi, A. B. D.
6. Liddell, L. (1977). A Comparison of Attitudes Toward Music Education Among School Board Presidents, Superintendents, Principals, And Music Teachers In Mississippi Public Schools. Doktora Tezi. Mississippi State Üniversitesi.
7. Mullins, S. (1984). Attitude. **The Instrumentalist**, Vol:39. No:5
8. Noble, R. F. (1976). A Multivariate Analysis of Factors In The Backgrounds of Wyoming Adlts Related To Their Attitudinal Levels Concerning Music. **Council For Research In Music Education**, Sayı:48
9. O'Neill, S.A. (1999). The Role of Achievement-related Perceptions in the Practice and Achievement of Young Musicians. **Bulletin of the Council for Research in Music Education**. Cilt:142: [89].
10. Özmenteş, G. (2005). Dalcroze Eurhythmics Öğretiminin Müziksel Beceriler, Müzik Dersine İlişkin Tutumlar Ve Müzik Yeteneğine İlişkin Özguven Üzerindeki Etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
11. Phillips, S. L. (2003). Contributing Factors To Music Attitude In Sixth-, Seventh-, And Eighth-Grade Students. Doktora Tezi. Iowa Üniversitesi.
12. Radocy, R. E. (1976). Residue Pitch or Monarual And Dichotic Two-Tone Complexes. E. A. Cudahy'nin aynı isimli doktora tezine yazılan eleştirisi. **Council For Research In Music Education**, No:48 [43-49].
13. Rainey, V. J. (2002). The Development of The Rainey Musical Attitude Scale, Using The Thurstone Scale As A Model, To Measure Attitudes of Music Educators And Principals Toward The Value of Music In The North Carolina Public School Curriculum. Doktora Tezi. North Carolina Üniversitesi.
14. Swanwick, K.; Lawson, D. (1999). Authentic Music And Its Effect On The Attitudes And The Musical Development of Secondary School Students. **Music Education Research**. Vol:1. Sayı:1
15. Taşancıl, E. (2002) **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**, Nobel Yayınları, Ankara
16. Vander Ark, S. D.; Nolin W. H.; Newman I. (1980). Relationships Between Musical Attitudes, Self-Esteem, Social Status, And Grade Level of Elementary Children” **Council for Research in Music Education**, No:62
17. Wapnick, J. (1976). A Review of Research on Attitude and Preference. **Bulletin of The Council for Research in Music Education**, Sayı:48, [1-20].
18. Zimmerman B. J. (2002). Becoming Self-Regulated Learner: An Overview. **Theory Into Practice**. Bahar Sayısı. [1-8]